

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 02.06.2024 ✓Accepted/Kabul: 10.10.2024

DOI:10.30794/pausbed.1494531

Research Article/Araştırma Makalesi

Ercan, M. ve Ercan, F. Z. (2024). "Patolojik Endişe Ölçeğinin Türk Toplumundaki Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 65, ss. 173-182

PATOLOJİK ENDİŞE ÖLÇEĞİNİN TÜRK TOPLUMUNDAKİ PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Merve ERCAN*, Fatümatü Zehra ERCAN**

Öz

Patolojik endişe kendi ihtiyaçlarını yok sayma ve başkalarının ihtiyaçlarına odaklanma eğilimine ilişkin bir tutuma işaret etmektedir. Patolojik endişeyi anlamaya ve ölçmeye yönelik Türkçe bir ölçüm aracının olmadığı görülmüştür. Buna binaen Patolojik Endişe Ölçeğinin Türk toplumundaki psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın gereçleri Patolojik Endişe Ölçeği (PEÖ) ve Beck Umutsuzluk Ölçeği'dir (BUÖ). Araştırmada nicel yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Veri analizi için SPSS 25.0 paket programı ve AMOS programı kullanılmıştır. PEÖ'nin yapı geçerliliği için yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) örneklemi 345, doğrulayıcı faktör analizi (DAF) örneklemi 200 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. AFA sonucunda 13 maddelik ve 2 faktörlü bir model ortaya çıkmıştır. DFA sonuçlarına göre 2 faktörlü modelin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu doğrulanmıştır. PEÖ ile BUÖ arasında anlamlı bir ilişkini olduğu görülmüştür. PEÖ'nin Türkiye örnekleminde üniversite öğrencilerinin patolojik endişe düzeylerini belirlemede geçerli ve güvenilir bir envanter olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Patolojik endişe, Umutsuzluk, Kendi ihtiyaçlarını reddetme, İlişkilerde kırılganlık.

THE PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE PATHOLOGICAL CONCERN QUESTIONNAIRE IN THE TURKISH POPULATION

Abstract

Pathological concern indicates an attitude of ignoring one's own needs and focusing on the needs of others. It has been seen that there is no measurement tool to understand and measure pathological concern in Turkish. Therefore, it was aimed to examine the psychometric properties of the Pathological Concern Questionnaire in Turkish population. The instruments of the study were the Pathological Concern Questionnaire (PCS) and the Beck Hopelessness Scale (BHS). Quantitative methods and techniques were used in the study. SPSS 25.0 package program and AMOS program were used for data analysis. The exploratory factor analysis (EFA) sample for the construct validity of the PCQ consisted of 345 university students and the confirmatory factor analysis (CFA) sample consisted of 200 university students. As a result of EFA, a model with 13 items and 2 factors emerged. CFA confirmed that the 2 factor model had acceptable fit values. It was observed that there was a significant relationship between the PCQ and the BHS. The PCQ is considered to be a valid and reliable inventory in determining the pathological concern levels of university students in the Turkish sample.

Keywords: Pathological concern, Hopelessness, Denial of own needs, Fragility in relationships.

*SHU Dr., e-posta: merverumeysaercan@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-9293-0218>)

** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, KONYA.

e-posta: f.zehraercan@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0001-9978-1713>)

1. GİRİŞ

Diğerkâmlık, ilişkide olduğumuz kişilerin iyilik hallerine önem vermek, bakım vermek genel olarak erdemli özellikler olarak kabul edilmektedir (Dewhurst, Rodwell et al. 2023). Fakat bireylerin ilişkide oldukları kişilerin iyilik hallerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini kendi iyilik hallerinden, istek ve ihtiyaçlarından daha fazla önemseyen bireysel tutumların sağlıklı olması tartışmalı bir durumdur. Dinamik kuramlarda çoğu zaman bu eğilimin ihmale maruz kalmış çocukların özelliği olduğu düşünülmektedir (Salman Akhtar, Selma Kramer et al. 2014). Özellikle ebeveynlik becerileri zayıf, çocuğa kendini baktırma eğiliminde olan ebeveynlerin çocuklarında bakım verme davranışları sıklıkla görülür. Ebeveynlerinin dediklerini yaparak, ihtiyaçlarını düşünerek, duygusal olarak onları yatıştırılmaya çalışarak bir taraftan ilişki kurma, kabul edilme, sevilme, ilgi görme ihtiyaçlarını temin ederken, bir taraftan da çocuğun duygusal veya fiziksel ihtiyaçlarını mümkün olduğunca yok sayma eğilimi oluşmaktadır (Cozolino 2014). Çocuk büyüme sürecinde kendi ihtiyaçlarını yok saymak ve ilişkide olduğu kişinin ihtiyaçlarını önceleme davranışını bilinçdışı içselleştirilmiş bir tutum olarak benimseyebilir (Salman Akhtar, Selma Kramer et al. 2014). Endişe - umur başkalarının refahına yönelik olumlu tutumlar üzüntü ve sıkıntılara özen gösterme ve başarıları ve başarıları ile ilgili sevinç duygularında ifade edilmektedir (Siegler and Luchner 2024). Ancak bir bireyin kendi duygularını ve ihtiyaçlarını inkâr ederken diğer insanların refahı için zorunlu olarak endişe duyması patolojik endişe olarak isimlendirilmektedir (Shavit and Tolmacz 2014). Bu tutuma sahip bireyler insanlarla ilişkilerinde sorunlara ve ıstıraplara neden olmaktadır. Patolojik endişeyi ölçmek için geliştirilen bu ölçeğin Türkçe uyarlamasının da faydalı olacağı düşünülmektedir. Shavit ve Tomacz (2014), Patolojik Endişe Ölçeğinin maddelerini oluşturken Barbanel'in (2006) bakıcı kişilik bozukluğu tanımını dikkate aldıkları görülmektedir.

Patolojik endişenin görünür olduğu alan kişilerarası ilişkilerdir. Patolojik endişe ile davranan bireyler için Barbanel (2006) bakıcı kişilik bozukluğunun yeni bir tanı kategorisini önermiştir. Böyle bir bozukluğu olan insanlar, kendi ihtiyaçlarını karşılamadan bırakırken kendilerini duygusal, fiziksel ve psikolojik olarak başkalarına adamaya eğilimlidirler. Suçluluk hissetmeye son derece yatkın ve düşük benlik saygısından muzdariptirler. İhtiyaç duyulması için zorlayıcı bir ihtiyaç gösterirler (Cozolino) Yalnız kalmaktan, sevilmemekten, terk edilmekten korkularını kontrol etmek için azami uyum ve kontrol davranışları gösterebilirler (Salman Akhtar, Selma Kramer et al. 2014). İlişkide oldukları insanların ihmal ve istismarlarına karşı ilişkisiz kalma korkularından dolayı gerekli tepkileri vermekten kaçınırlar. Utanç ve suçluluk duyguları çok güçlüdür. Kendi ihtiyaçlarını yok saymalarına ve kimseden bir şey beklememekte, çatışma ve öfke ifade etmekten kaçınılmaktadırlar (Siegler and Luchner 2024). Sevdikleri ile ilişkinin devam etmesi için uyumlu davranışlarını sürdürürler.

Psikodinamik kuramlar açısından bakıldığında nesne ilişkileri yaklaşımını ilk geliştirenlerden olan Melanie Klein'in vurguladığı gelişimsel iki konum vardır. Bunlardan birincisi bebeğin varlığını sürdürmeye ilişkin hissettiği derin endişenin olduğu, dış dünyayı güvensiz algıladığı paranoid-şizoid konumdur. Bu konum en ilkel endişelerin taşındığı konumdur. İkinci konum ise bireyin hem kendi saldırgan ve zarar veren taraflarını fark ettiği, hem de ilişkide olduğu kişilerin olumlu ve güven veren yanlarını da fark ettiği konumdur. Bu durum depresif konum olarak nitelendirilmektedir. Bireylerin sağlıklı nesne ilişkileri kurmaları her iki konumdan da çıkabildikleri, kendilerinin de, öteki kişilerin de iyi ve kötü yanlarını fark ederek bütünlüklü değerlendirme kapasitelerinin gelişmesi ile gerçekleşir (Klein 2002). Başka bir deyişle kişinin kendilik ve nesne tasarımlarının iyi kendilik-kötü öteki veya kötü kendilik- iyi öteki ikililerinden çıkmış olması beklenmektedir. Patolojik endişesi yüksek olan kişiler her iki konumda da zaman zaman bulunabilirler ve bu durum onların bir kısır döngünün içinde kalmalarına sebep olur. Paranoid-Şizoid konumda olduklarında öteki kişinin/kişilerin güvenilmez ve kötü olduklarını düşündüklerinde uyumlu olmak, ötekinin ihtiyaçlarını öncelemek, ihtiyaç duyulan kişi olarak ötekinden gelebilecek zararı engellemek ve güvende hissetmek için çabalarlar. Depresif konumda ise ağır bir suçluluk hissi ile kendilerine yönelik çok yargılayıcı ve eleştirel olabilirler. Değerlendirme yaparken ötekinin kusurlarını elimine ettikleri için kendilerine fazlaca yüklenebilirler ve yine ilişkiyi onarmak için uyumlu olma ve kendine haksızlık etme pahasına, ötekinin ihtiyaçlarına odaklanma eğiliminde olabilirler (Frank E. Yeomans, John F. Clarkin et al. 2017). Her iki konumda da ilişkinin devam etmesi için ötekinin ihtiyacına odaklanmak sağlıklı olmayan kendilik ve nesne ilişkilerinin işaretidir (Palombo, J., vd. 2018).

Çağdaş Nesne İlişkileri Kuramı, Nörobijolojik Kuramlar ve Bağlanma Kuramı çerçevesinde entegratif bir kuram olan Kendilik Bozuklukları Kuramı kurucusu James Masterson'un tanımladığı gizli narsist; borderline veya şizoid

kişilik bozukluklarında görülebilen ilişkilene biçimidir. Nesneyi incelemek, nesneye hizmet etmek, kendini yok saymak ilişkide kalmak için bireylerin ödediği bedel gibidir. Bu şekilde her ilişki taşınması zorlayıcı bir yük anlamına gelebilmektedir (Masterson and Lieberman 2017). Kişilerarası ilişkilerde karşılıklılık ilkesi kazanılması gereken bir temel inançtır. Kişilerarası ilişkilerde kendiliği edilgen nesne olarak algılamak, ötekini özne olarak tanımlamak patolojik endişeye yol açabilmektedir (Siegler and Luchner 2024). Bu endişenin temel özellikleri ise (a) kendi ile ilgili ihtiyaçların bastırılması ve reddedilmesi ve (b) başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya aşırı yatırım yapılması olarak gösterilebilir. Berman (2012) bunu bir kendini inkâr etme veya mazoist fedakârlık durumu olarak görür. John Bowlby'nin bağlanma kuramında değindiği güvensiz bağlanmanın bir tezahürüdür aslında bu ilişkilene biçimi (Bowlby, 1979). Patolojik endişesi yüksek insanlarda Daha sonra Hazan ve Shaver'ın tasnifindeki güvensiz bağlanmanın alt kategorisi olan saplantılı bağlanma özellikleri görülmektedir (Hazan and Shaver 1994). Bowlby (1979)'a göre ise bağlanma stilleri bakım verme davranışlarında görünür olabilir. Bu bakım verme kategorilerinden birincisi hassas bakım vermedir. Hassas bakım verme kendinin ve ötekinin ihtiyaçlarını önemsemektir. Ötekini desteklerken veya ihtiyaçlarını önemserken kendini ihmal etmemekte ve ötekinden destek almaya açıktır. İkinci bakım verme biçimi ise kompulsif bakım vermedir. Bu durumda birey ilişki kurduğu herkesle, bakım veren rolünü üstlenir. Ötekine ilgi göstermek, desteklemek önceliklidir. İlişkilerinde alma verme dengesi yoktur. Bağ kurabilmek için benimsediği tek rol hizmet etmek veya bakım vermektir. Patolojik endişenin bağlanma güvensizliği ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bakılmaya, ilişki kurmaya değer olmayan kendilik, ancak öteki ile verici, hizmet eden bir rolde ilişki kurabilen "değersiz nesne durumunda kendilik- değerli, özne durumunda öteki" tasarımının hâkim olduğu bir bağlanma modeline işaret etmektedir.

Literatürde patolojik özgeciliği psikodinamik kuramlar, erken çocukluk yaşantıları, bağlanma kuramları çerçevesinde ele alan herhangi bir ölçme aracının bulunmadığını fark eden Yaniv Shavit ve Rami Tolmacz (2014) "Patolojik Endişe Ölçeği"ni geliştirmiştir. Patolojik endişe ölçeği iki varsayım dikkate alınarak geliştirilmiştir. Birincisi (kırılgan) benliğe yönelik, ikincisi nesneye yönelik tutumları anlamayı sağlayan maddeler oluşturulmuştur. Bu bağlamda dengeli bir yetkinlik duygusunun gelişmesi için hem benliğe hem ötekine yönelik endişeli olmak, benliğin de ötekinin de özne olarak algılanabilmesi, kısıtlı veya abartılı hak edilmişlik duygusunun olmaması gerekmektedir. Bulgular ayrıca patolojik endişenin daha fazla olumsuz duygu, daha az olumlu duygu, daha düşük yaşam doyumu ve daha düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, patolojik endişe konusunda daha yüksek puan alan bireylerin duygusal sıkıntıya daha yatkın olduğunu göstermektedir (Shavit and Tolmacz 2014). Bu bulgular aynı zamanda Helgeson'un (1994) depresyonun benliğin ihtiyaçlarını kısıtlarken diğerine aşırı odaklanmaktan kaynaklanabileceği hipoteziyle de tutarlıdır. Bu bulgular doğrultusunda Patolojik Endişe Ölçeğinin Türkçe dil geçerliliğini yaparken benzer ölçek olarak Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır. Beck umutsuzluk ölçeği Türkiye'de de oldukça fazla uygulanan umutsuzluk konusunda işlevsel bir ölçek olduğu düşünülmektedir. Türkçe 'ye Gülten Seber ve ark. (1993) tarafından kazandırılan ölçek, bir çok çalışmada kullanılmaktadır. Umutsuzluk depresyonun en önemli belirleyenlerinden olmakla beraber birçok kişilik bozukluğunun da temelinde yer almaktadır. Patolojik endişesi yüksek veya bakıcı kişilik bozukluğu olan bireylerin, kendileri ile başkalarının ilgilenebileceğine, ihtiyaçlarının, arzularının önemli bulunup karşılanabileceğine ilişkin umutsuz bir temel inançları olabilmektedir (Salman Akhtar, Selma Kramer et al. 2014, Shavit and Tolmacz 2014, Siegler and Luchner 2024).

2.GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu araştırma Patolojik Endişe Ölçeği'nin Türkçe adaptasyonunun yapılması için metodolojik araştırma deseninde yürütülmüştür.

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışma grubu bir devlet üniversitesinin iletişim fakültesinde 2023-2024 güz döneminde eğitim görmekte olan lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma iki farklı örneklem grubu ile yürütülmüştür. İlk aşamada 345 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bunlardan 90'ı gazetecilik, 106'sı radyo televizyon ve sinema bölümünde, 145'i ise halkla ilişkiler ve tanıtım bölümünde okumakta, bunların 38'i 1. sınıf, 149'u 2. sınıf, 92'si 3. sınıf ve 66'sı 4. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların 208 kişi kadın, 137 kişi erkeklerden oluşmaktadır. Daha sonra Beck Umutsuzluk Ölçeği ile birlikte ilk örneklemden farklı 200 kişiye anket uygulanmıştır. Bunların 52'si gazetecilik, 41'i radyo televizyon

ve sinema, 107'si halkla ilişkiler ve tanıtım okumaktadır. Katılımcıların 144'ü 2. sınıf, 9'u 3. sınıf ve 47'si 4. sınıfta okumaktadır. 130'u kadın 70'i ise erkek katılımcıdan oluşmak üzere toplamda 545 farklı öğrenciye ulaşılmıştır. Literatürde örneklem büyüklüğü madde sayısının en az beş katı olması gerektiğine ilişkin kabuller mevcuttur (Bryman ve Cramer, 1999), on katı (Nunnally, 1978) kişiye uygulama yapılması gerektiği gibi görüşlerde bulunmaktadır. Araştırmada soru sayısının on katı kişiye ulaşılmaya dikkat edilmiştir. Örneklem büyüklüğünün yeterliliği KMO değeri gözden geçirilmiş ve bu değer Bu bağlamda 18 soruluk ölçek için ulaşılan örneklemin yeterli olduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma için demografik bilgi formu, Patolojik Endişe Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır.

Patolojik Endişe Ölçeği

Araştırmada kullanılmak üzere Yaniv Shavit ve Rami Tolmacz (2014) tarafından geliştirilen "Patolojik Endişe Ölçeği"nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. 7'li likert tipi bir ölçektir. 1 "kesinlikle katılmıyorum", 7 "kesinlikle katılıyorum" şeklindedir. Ölçekte ters soru bulunmamaktadır. Ölçek tek faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.89 olarak bulunmuştur. Ölçekte en düşük 18 en yüksek 126 puan alınmaktadır. Yüksek puan daha fazla patolojik endişeye sahip olduğunu göstermektedir.

Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formunda katılımcılara bölüm, sınıf ve cinsiyetleri sorulmuştur.

Beck Umutsuzluk Ölçeği

Patolojik Endişe Ölçeği'nin ölçüt geçerliliğini test etmek Beck Umutsuzluk Ölçeği ile kullanılmıştır. Ölçek Aaron T. Beck 1974'de geliştirilmiştir. Ölçek 20 madde ve "doğru", "yanlış" önermelerinden oluşmuştur. Ölçeğin Türkçeye Seber ve arkadaşları (1993) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Elde edilen aritmetik toplam "Umutsuzluk puanı" olarak kabul edilmiştir. Ölçekte (1,3,5,6,8,10,13,15, 19) 9 madde olumlu ifade olup (2,4,7,9,11,12,14,16,17,18,20) 11 madde olumsuz ifadeden oluşmaktadır. Olumlu her ifade için 0 olumsuz her ifade için 1 puan verilmekte ve puanların olası değişkenleri 0-20 arasında değişmektedir. Ölçekte alınan puan arttıkça kişinin umutsuzluk düzeyi artmaktadır. Ölçek gelecekle ilgili duygular (1., 6., 13., 15., 19.), motivasyon endişe (2., 3., 9., 11., 12., 16., 17., 20) gelecekle ilgili beklentiler (4., 7., 8., 14., 18,) olmak üzere 3 faktörden oluşmaktadır (Seber vd., 1993).

2.3. Dil Geçerliliği

Ölçeğin orijinali İngilizce olup American Psychological Association dergisinde 2014 yılında "Pathological Concern: Scale Constructuon, Construct Validety, and Associations with Attachment, self-cohesion, and relational entitlement" adıyla yayınlanmıştır. Patolojik Endişe Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama yapabilmek amacıyla yazardan mail yoluyla izin talep edilmiştir. Yazardan ölçeğin uyarlanmasına ilişkin izin verildiğine ilişkin bir mail alınmıştır. Daha sonra araştırmayı uygulayabilmek için Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 2022/1274 karar no ile izin alınmıştır. Patolojik Endişe Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanma çalışmasında Hambleton ve Patsua (1999) tarafından belirlenmiş ölçek uyarlanma basamakları referans alınmıştır. Bu bağlamda çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmıştır.

Çeviri aşamasında ölçeğin geliştirildiği dil olan İngilizce ve ölçeğin uyarlanacağı dil olan Türkçeye hakim (dil ve alan uzmanları) iki uzman ölçeği Türkçe'ye çevirmiştir (Şeker ve Gençdoğan, 2014). Farklı kişilerin çevirileri dil ve anlam bakımından karşılaştırılarak birbirleriyle anlam bakımından önemli derecede farklılık gösteren maddeler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Türkçeye çevirisi yapılan ölçek maddeleri alanda uzman (Psikoloji ve Sosyal Hizmet

Bölümlerinde Öğretim Üyeleri olan) 10 öğretim üyesine gönderilerek görüş alınmıştır. Yapılan geri dönüşler sonucunda ölçek maddelerinde belli değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikler yapılan ölçek maddeleri her iki dile (İngilizce, Türkçe) hakim iki bağımsız çevirmen tarafından İngilizceye çevrilmesi istenmiştir. Ölçeğin yeniden çeviri formları dil ve alan uzmanlarına gönderilerek değerlendirmesi istenmiştir. Uzmanların önerileri doğrultusunda değişiklikler yapılarak ölçek maddeleri yeniden gözden geçirilmiştir. Karar verilen maddeler deneyimli Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni tarafından incelenerek ölçek maddeleri üzerindeki işlemler tamamlanmıştır.

2.4. Ölçeğin Psikometrik Özellikleri Bakımından İncelenmesi (Geçerlilik ve Güvenirlik)

Ölçek geçerlilik ve güvenilirlik için alan yazında farklı yöntemler kullanılsa da (Aksayan ve Gözüm, 2003). Bu çalışmada geçerlilik testleri için: Yapı geçerliliği (Açımlayıcı faktör analizi n=345, Doğrulayıcı Faktör Analizi n=200), Ölçüt geçerliliği; Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılarak Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır n=200. Güvenirlik Yöntemi için ise Madde İstatistikleri, Test Yarılama ve Cronbach Alpha analizi hesaplanmıştır n=345. Ölçek maddelerinin ifade ettikleri anlam, çevrildiği dilin kültürel yapısına göre farklılık gösterebileceği düşünülerek ilk etapta AFA yapılması uygun görülmüştür. Araştırma verileri görgül araştırma tekniği ile toplanmıştır. Görgül araştırma verilerin ölçek, anket, ya da mülakat ile elde edilmesidir (Büyüköztürk vd., 2011). Bu bağlamda Demografik bilgi formu ve Beck Umutsuzluk Ölçeği ile iletişim fakültesinin (1. ve 2. öğretimde eğitim görmekte olan) öğrencilerinden yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

3. BULGULAR

Patolojik Endişe Ölçeği'nin güvenilirliği iç tutarlık analizi ile değerlendirilmiş ve Cronbach Alpha katsayısı belirlenmiştir. Ölçeğin 18 maddesi için yapılan test sonucunda Cronbach Alpha değeri 0.854 olarak bulunmuştur. Verilerin madde ölçek toplam korelasyon değerlerine bakılmış ve bu doğrultuda 0.30 altında olan ölçek maddeleri (M5, M8, M10) çıkartılmıştır. Maddelerin faktör yapılarını görmek için 15 madde ile varimax döndürme yöntemi ile açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. KMO ve Barlett's testi (KMO=0.875; Barlett Testi ki kare: 1687,497; p:0.000, N:345) verilerin AFA için yeterli olduğunu göstermiştir (Field,2009). Yapılan AFA sonuçlarında (M2, M9) 2 maddenin binişik olması dolayısıyla ölçekten çıkartılmıştır. 13 madde ile yeniden AFA yapılmıştır. Toplam varyansın açıklama dilimi %50 üzeri olarak kabul edilmektedir (Karagöz, 2016). Öz değeri 1'in üzerinde olan ve toplam varyansın %52'sini açıklayan 2 faktörlü bir model elde edilmiştir. Veriler varimax yöntemi ile 2 kez döndürülmüştür. Elde edilen bulgular incelendiğinde ölçek maddelerinin tek bir faktörde 0.45 ve daha yüksek yük değerine sahip olmasına ve iki veya daha fazla faktördeki yük değerleri farkının en az 0.1 olmasına dikkat edilmiştir (Bandalos ve Finney, 2010). Maddelerin faktör yükleri .456 ile .759 arasında değişmektedir.

Tablo 1: Patolojik Endişe Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlilik analizi'ne ilişkin bilgiler

Patolojik Endişe Ölçeği ve Alt Boyutları	Maddeler	Cronbach Alfa
Patolojik Endişe Ölçeği	PE1, PE2, PE3, PE4, PE5, PE6, PE7, PE8, PE9, PE10, PE11, PE12, PE13	.834
Kendi İhtiyacını Reddetme	PE1, PE2, PE3, PE7, PE8, PE10, PE12	.763
İlişkilerde Kırılgnlık	PE4, PE5, PE6, PE9, PE11, PE13	.776

Araştırmada yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda 2 faktörlü bir model elde edilmiştir. Tabloya göre faktörlerinin güvenilirlik katsayıları .763 ile .834 arasında değişmektedir.

Tablo 2: Patolojik Endişe Ölçeği faktör ve madde korelasyonları.

Ölçek Alt Boyutları ve maddeleri		Madde-Alt Boyut Toplam Puan Korelasyonu	Alt Boyut Toplam Puan-Ölçek Toplam Puan Korelasyonu		
			r	p	r
Kendi İhtiyaçını Reddetme	1.İlişkilerimde kendi istek ve arzularımı görmezden gelip, kendimi tamamen başkalarına adama eğilimindeyim.	.643**	0.000*	.877**	0.000*
	2. Bana ihtiyaç duyulmasına şiddetle ihtiyacım var.	.593**	0.000*		
	3. Genellikle neşe ve keyif gibi ihtiyaçlarımı bastırma eğilimindeyim.	.590**	0.000*		
	7.Diğer insanlarla ilişkilerimi korumak için çatışma, öfke ve memnuniyetsizliği doğrudan ifade etmekten kaçınıyorum.	.625**	0.000*		
	8. Öz güvenimin düşük olması bana acı veriyor.	.667**	0.000*		
	10.Başkalarıyla yakınlık kurma ihtiyacımı bastırma eğilimindeyim.	.674**	0.000*		
	12.Başkaları benim ihtiyaçlarımı görmezden geldiğinde hatta beni sömürdüğünde bile, doğrudan tepki gösteremem.	.701**	0.000*		
İlişkilerde Kırılganlık	4.Sıklıkla boşluk ve yalnızlık duygularını yaşıyorum.	.747**	0.000*	.867**	0.000*
	5.Geçmiş travmalarımı diğer insanlara odaklanarak gizleme eğilimindeyim.	.720**	0.000*		
	6.Hüsran ve hayal kırıklığına karşı aşırı hassasım.	.711**	0.000*		
	9.Hayal kırıklığına ve hüsrana uğradığımda geri çekilme, acı çekme ve öfkelenme eğilimindeyim.	.662**	0.000*		
	11.Çoğunlukla fiziksel olarak tükenmiş hissedirim.	.684**	0.000*		
	13Başka insanlara odaklanmam, yaşamakta olduğum krizleri gizlememi sağlar.	.592**	0.000*		

Tabloda görüldüğü gibi madde ve alt boyut toplam puan korelasyon katsayılarının kendi ihtiyaçlarını reddetme alt boyutunda $r=.590$ ile $.701$; ilişkide kırılganlık alt boyutunda $r=.592$ ile $.747$ arasında olduğu görülmüştür. Ayrıca ilişki pozitif ve anlamlıdır ($p=0.001$). Alt boyut, toplam ve ölçek toplam puan korelasyon katsayıları için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu yapılmıştır. Buna göre kendi ihtiyaçlarını reddetme için $r=.877$, ilişkide kırılganlık alt boyutu için $r=.867$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde yüksek bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0.001$).

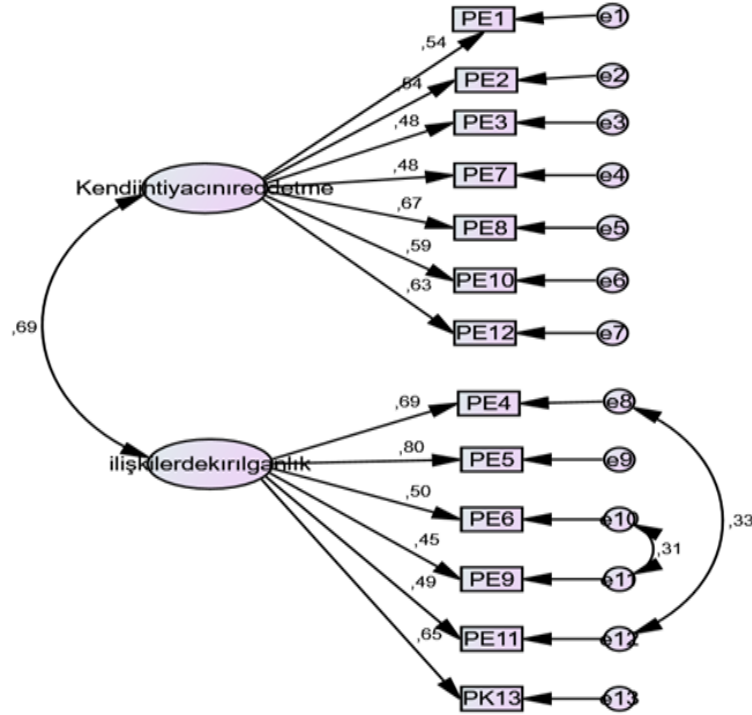
Tablo 3: Patolojik Endişe Ölçeği'nin yarı test güvenilirlik analizlerine ilişkin bilgiler (n:345).

Patolojik Endişe Ölçeği	
Guttman Split-Half	0.84
Spearman-Brown	0.875
7 Maddelik Birinci Yarı Cronbach Alpha Değeri	0.724
6 Maddelik İkinci Yarı Cronbach Alpha Değeri	0.7
İki Yarı Arasındaki Korelasyon	0.737
N	345
Madde Sayısı	13

Tabloda görüldüğü gibi Patolojik endişe ölçeğinin Guttman Split-Half katsayısı 0.84; Spearman-Brown katsayısı 0.875; birinci yarının Cronbach Alpha değeri 0.724; ikinci yarının Cronbach Alpha değeri 0.7; ölçeğin iki yarısı arasındaki korelasyon katsayısı ise 0.737 olarak bulunmuştur. Bulgular ölçeğin yarı test güvenilirlik analizinde doğrulanabilir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Doğrulamalı Faktör Analizi

AFA sonucunda 2 faktörlü bir model elde edilmiştir. Modelin doğrulanması için DFA yapılmıştır. Patolojik endişe ölçeği Araştırmanın hipotezleri IBM Amos 24 programı kullanılarak ölçüm modeli yeniden test edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle Like lihood hesaplama yöntem kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuştur. Maddelerin faktör yüklerinin 0.40'dan yüksek olmasından dolayı değerlerin kabul edilebilir aralıkta olduğu söylenebilir (Şencan, 2005). Maddelerin uyum istatistikleri incelendiğinde, test edilen faktör yapısının verilerle daha iyi uyum sağlaması amacıyla modifikasyon indekslerine bakılmıştır. PE6 ve PE9, PE4 ve PE11 maddelerine bakılarak söz konusu olan maddelerin anlamca yakın oldukları ve benzer özellikleri olmasından ötürü kovaryans işlemi yapılmıştır. Yapılan DFA analizinde uyum indeks değerleri Tablo 4'de gösterilmektedir.

CMIN=111,255; DF=62; CMIN/DF=1,794; RMSEA=.064; CFI=.926; GFI=.923

Şekil 1: Patolojik Endişe dfa sonuçları.

Tablo 4: Araştırmada kullanılan uyum kriterleri aralıkları ve hesaplanan uyum indeksleri.

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Hesaplanan Uyum İndeksleri
X2/SD	≤3	≤5	1.794
RMSEA	0<RMSEA<0.05	0.05≤RMSEA≤0.10	0.064
CFI	0.95≤CFI≤1	0.90≤CFI≤0.95	0.926
GFI	0.95≤GFI≤1	0.90≤GFI≤0.95	0.923
IFI	0.95≤IFI≤1	0.90≤IFI≤0.95	0.962

Kaynak: "Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003"

Tablo 4'de görüldüğü gibi yapılan DFA sonuçları mükemmel uyum göstermektedir.

3.1.3. Ölçüt Geçerliliği

Araştırmada Patolojik Endişe Ölçeğinin ölçüt geçerliliğini araştırmak amacıyla ikinci örneklem üzerinden ölçeğin alt boyutları ile Beck Umutsuzluk Ölçeği arasındaki ilişki incelenmiştir. Patolojik Endişe Ölçeği ile Beck Umutsuzluk Ölçeği arasında pozitif ilişkinin olduğunu görmektedir. Bu durum, PEÖ ile BUÖ arasında ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Patolojik endişe ölçeğinin umutsuzluk ölçeği ile ilişkisi (n=200).

	Ortalama	Standart Sapma	BUÖ	PEÖ	KİR
BUÖ	33.56	5.12	1		
PEÖ	34.7	10.23	.430**	1	
KİR	15.96	5.88	.456**	.877	1
İK	18.73	5.86	.394**	.867	.518**

**: $p<0.01$
BUÖ:Beck umutsuzluk ölçeği, PEÖ: patolojik endişe ölçeği, KİR: kendi ihtiyaçlarını reddetme, İK: ihtiyaçlarda kırılganlık

Tablo 5’de Patolojik Endişe Ölçeğinin Beck Umutsuzluk Ölçeği arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular yer almaktadır. Tablo ’da görüldüğü gibi PEÖ ve alt boyutları arasında yüksek pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=.877$ $p<0.01$; $r=.867$ $p<0.01$). Öte yandan PEÖ ile BUÖ ile arasındaki korelasyon ise anlamlılık düzeyinde orta seviyede pozitif ilişki olduğu saptanmıştır ($r=.430$, $p<0.01$). BUÖ ile KİR arasındaki ilişki ise anlamlı pozitif ve orta düzey olduğu görülmektedir ($r=.456$, $p<0.001$). BUÖ ile İK arasındaki korelasyonun pozitif orta düzey ve anlamlı olduğu görülmektedir ($r=.394$, $p<0.01$).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada Patolojik Endişe Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda dilsel eşdeğerlilik, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek yazardan izin alınarak uyarlanmıştır. PEÖ maddelerinin çeviri işlemleri tamamlandıktan sonra faktör yapısını belirlemek için veri toplanmıştır. İlk toplanan verilerle ($n=345$) madde ölçek toplam korelasyon kat sayısı ve faktör analizi yapılmıştır. Bu bağlamda madde ölçek toplam korelasyon katsayısı 0.30’un altında olan maddeler (M5, M8, M10) çıkartılmıştır. Maddelerin faktör yapılarını görmek için 15 madde ile varimax döndürme yöntemi ile açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. KMO ve Barlett’s testi (KMO=0.875; Barlett Testi ki kare: 1687497; $p:0.000$, N:345) verilerin AFA için yeterli olduğunu göstermiştir (Field, 2009). Yapılan AFA sonuçlarında (M2, M9) 2 maddenin binişik olması dolayısıyla ölçekten çıkartılmıştır. 13 madde ile yeniden AFA yapılmıştır. Toplam varyansın açıklama dilimi %50 üzeri olarak kabul edilmektedir (Karagöz, 2016). İlk veriler ($n=345$) ile yapılan AFA testleri ölçeğin iki faktörlü bir model olduğunu göstermiştir. Bu faktörler *kendi ihtiyacını reddetme* ve *ilişkilerde kırılganlık* şeklinde isimlendirilmiştir. Geçerlilik testi için yapılan DFA ($n=200$) analizinde bulunan değerler istenilen aralıkta çıkararak modeli doğrulamıştır. PEÖ benzer ölçek olarak Beck Umutsuzluk Ölçeğine bakılmış ve aralarındaki ilişki 0.430 olarak bulunmuştur. Çalışmada Beck Umutsuzluk Ölçeğini kullanmamızın amacı ölçüt geçerliliğini kanıtlamaktır. Analiz sonuçlarında Patolojik Endişe düzeyi ile umutsuzluk düzeyleri arasında görülen pozitif ve anlamlı ilişki PEÖ’nin ölçüt geçerliliği için bir kanıt olarak değerlendirilebilir. Patolojik endişe düzeyi arttıkça umutsuzluk tutumunun da arttığı görülmüştür.

Patolojik endişe bireyin kendi ihtiyaçlarını karşılamak veya karşılanmasını talep etmek yerine başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelmektir. Bu yönelme çoğu zaman gönüllü bir diğergamlık değil mecbur kalınan bir taktiktir. Öte yandan ilişkiye devam edebilmek için kendi ihtiyaçlarını yok sayması, başkalarının da kişinin ihtiyaçlarını fark etmemesi ve karşılamaması kişide zamanla artan bir öfkeye yol açabilmektedir. Bu durum insanların güvenilmez ve sömürücü oldukları düşüncesini oluşturabilmektedir. İlişkide olmak için kendi ihtiyaçlarını yok saymak, öteki insanlar tarafından varlığın koşulsuz onaylanmaması patolojik endişesi yüksek olan insanları depresyona sürükleyebilmektedir. Bu çalışmada da benzer ölçek olarak kullanılan Beck umutsuzluk ölçeği sonuçları bu duruma işaret etmektedir (Shavit and Tolmacz 2014).

Patolojik endişe ölçeği geliştirilirken bu durumun bir tür bağlanma bozukluğu olabileceği de düşünülmüştür. Bowlby’nin kompulsif bakım verme davranışına benzetilmektedir. Kompulsif bakım verme bir çocuğun bağlanma ihtiyaçlarını ve davranışlarını bastırırken ebeveynine yakınlığı korumak için belirlenen bir strateji olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu strateji çocuğun bağlantıda kalmak için ebeveynin ihtiyaçlarını öncelemesi durumudur (Bowlby 1979). Patolojik endişe bir tür savunma stratejisi olarak da görülebilir. Özellikle belli kişilik bozukluklarında belirgin bir şekilde görülebilmektedir. Masterson’un tanımladığı **Şizoid** kişilik bozukluğunda ilişki kurabilmek için temel strateji hizmet etmek, efendi veya köle rollerinde olma döngüsü mevcuttur. Ayrıca gizli narsist ve borderline kişilik bozukluklarında da birey nesneyle ilişkide kalmak için kendini yok sayma pahasına

nesnenin ihtiyaçlarını incelemek ve ona odaklanılmaktadır (Masterson and Lieberman 2017). Bu çalışmada kişilik bozukluklarının kendilik ve nesne ilişkilerini anlamada önemli bir davranış ölçeği olan Shavit and Tolmacz (2014) tarafından geliştirilen Patolojik endişe ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçek geçerliliği için ölçüt umutsuzluk ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak bireylerin endişe düzeyleri arttıkça umutsuzluk düzeylerinin de arttığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Aksayan S. ve Gözüm, S. (2003). Kültürlerarası Ölçek Uyarlaması İçin Rehber II: Psikometrik özellikler ve Kültürlerarası Karşılaştırma, *Hemsirelikte Arastırma Gelistirme Dergisi*, 5(1), 3- 14.
- Bandalos DL ve Finney SJ. (2010). Factor Analysis: Exploratory and Confirmatory, *The Reviewer's Guide to Quantitative Methods in the Social Sciences* (Ed: G. R. Hancock and R. O. Mueller), Routledge: New York.
- Barbanel, L. (2006). *Removing the Mask of Kindness*, Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D. ve Trexler, L. (1971). The Measurement of Pessimism. The Hopelessness Scale, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 12(6), 861–865.
- Berman, E. (2012). The Happy Prince, The Giving Tree: The Fantasy of Parenthood as Selfannihilation and its Relevance to Psychoanalytic Treatment, *Relational Psychoanalysis*, (Ed: L. Aron ve A. Harris), Routledge: New York.
- Bowlby, J. (1979). *The Making and Breaking of Affectional Bonds*, (Tavistock): London.
- Bryman, A.ve Cramer, D. (1999). *Quantitative Data Analysis with SPSS Release 8 for Windows. A Guide for Social Scientists*, Routledge: London.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi: Ankara.
- Cozolino, L. (2014). *İnsan İlişkilerinin Nörobilimi: Bağlanma ve Sosyal Beynin Gelişimi*, Psikoterapi Enstitüsü Yayınları: İstanbul
- Dewhurst, I., et al. (2023). "Attachment, altruistic personality traits and the theory of planned behaviour as predictors of altruistic driving behaviours in young adults." *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour* 92, 89-107.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. 3. Edition. Sage Publications: Thousand Oaks CA.
- Frank E. Yeomans, et al. (2017). *Borderline Kişilik Bozukluğu İçin Aktarım Odaklı Psikoterapi*. Psikoterapi Enstitüsü Yayınları: İstanbul
- Hambleton, R. K. ve Patsula, L., (1999). *Increasing the Validity of Adapted Tests: Myths to be Avoided an Guidelines for Improving Test Adaptation Practices, 1,2 (online)*. <http://www.testpublishers.org.journal.html>.
- Hazan, C. and P. R. Shaver (1994). Deeper into Attachment Theory. *Psychological Inquiry* 5(1), 68-79.
- Helgeson, V. S. (1994). Relation to Agency and Communion to Well Being: Evidence and Potential Explanation. *Psychological Bulletin*, 116, 412–428.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS 23 ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. 1. Baskı, Nobel Akademi Yayınları: Ankara.
- Klein, M. (2002). *Haset ve Şükran*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Masterson, J. F. and A. R. Lieberman (2017). *Terapistler İçin Kişilik Bozuklukları Rehberi*. (Çev: M. Benveniste). Psikoterapi Enstitüsü: İstanbul
- Nunnally, J.C (1978), *Psychometric theory*, McGraw Hill: NewYork.
- Palombo, J., Bendicsen, H. K., ve Koch, B. J. (2018). *Psikanalitik Gelişim Teorileri Rehberi*. (Çev: F.B Helvacıoğlu), İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları: İstanbul.
- Salman Akhtar, et al. (2014). *İçimizdeki Anne: Nesne Sürekliliğinin Kavramsal ve Teknik Yönleri*. İstanbul, Psikoterapi Enstitüsü Yayınları: İstanbul.
- Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C., ve Tekin, (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliği. *Kriz dergisi* 1(3), 139-142.

Schermelleh-Engel, K. and Moosbrugger, H., 2003, Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures, *Methods of Psychological Research (online)*, 8(2), 23-74.

Shavit, Y. and R. Tolmacz (2014). Pathological concern: Scale construction, construct validity, and associations with attachment, self-cohesion, and relational entitlement. *Psychoanalytic Psychology* 31(3), 343-356.

Siegler, K. J. and A. F. Luchner (2024). The role of early adverse experience and empathy in the prediction of pathological concern. *Current Psychology* 43(9), 7952-7958.

Şeker, H ve Gençdoğan, B. (2014). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*. Nobel Yayınevi. 2. Basım: Ankara.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Ek-1: Ölçek İfadeleri

Madde	Patalojik Endişe Ölçeği
1	İlişkilerimde kendi istek ve arzularımı görmezden gelip, kendimi tamamen başkalarına adama eğilimindeyim.
2	Bana ihtiyaç duyulmasına şiddetle ihtiyacım var.
3	Genellikle neşe ve keyif gibi ihtiyaçlarımı bastırma eğilimindeyim.
4	Sıklıkla boşluk ve yalnızlık duygularını yaşıyorum.
5	Geçmiş travmalarımı diğer insanlara odaklanarak gizleme eğilimindeyim.
6	Hüsran ve hayal kırıklığına karşı aşırı hassasım.
7	Diğer insanlarla ilişkilerimi korumak için çatışma, öfke ve memnuniyetsizliği doğrudan ifade etmekten kaçınıyorum.
8	Öz güvenimin düşük olması bana acı veriyor.
9	Hayal kırıklığına ve hüsrana uğradığımda geri çekilme, acı çekme ve öfkelenme eğilimindeyim.
10	Başkalarıyla yakınlık kurma ihtiyacımı bastırma eğilimindeyim.
11	Çoğunlukla fiziksel olarak tükenmiş hissedirim.
12	Başkaları benim ihtiyaçlarımı görmezden geldiğinde hatta beni sömürdüğünde bile, doğrudan tepki gösteremem.
13	Başka insanlara odaklanmam, yaşamakta olduğum krizleri gizlememi sağlar.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).